

DÜŞÜN VE SANAT DERGİSİ

Prof. Zafer GENÇAYDIN

Veysel GÜLTAŞ

Nuri ONAT

Nijat YUMUŞAK

Memduh SOYLU

Dr. Galip UZUNCA

Ayten ERDOĞAN

Savaş BEYDEMİR

G. Mehmet KARNAK

Z. Seda TAŞBAŞI

İsmail BEYDEMİR

10/94

1994 YILI DERGİ BORÇLULARI

7) Aysel Gençosmanoğlu	: 300.000.-TL	83) M. Safi Beşe	: 250.000-TL
8) Mustafa İkinci	: 300.000-TL	85) Hüseyin Uçunkaya	: 300.000-TL
11) Mehmet Ali Bilir	: 300.000-TL	88) Murat Özdi	: 300.000-TL
17) Mehmet Taşbaşı	: 300.000.-TL	89) Doğan Sönmez	: 300.000-TL
21) Altan İter	: 150.000-TL	95) Asal Uçunkaya	: 300.000-TL
24) Yıldız İrengün	: 300.000-TL	98) Sumru Kağnıcıoğlu	: 100.000-TL
30) Bahri Korkmaz	: 300.000-TL	99) Mahmure Güder	: 200.000-TL
31) Mehmet Aydın	: 300.000-TL	101) Rüştü Köprülü	: 300.000-TL
33) Mustafa Baytaş	: 100.000-TL	108) Lütfü A. Soylu	: 300.000-TL
34) Nevzat Ateş	: 300.000-TL	109) Cevdet Gençosman	: 300.000-TL
36) Fahrettin Niksarlı	: 300.000-TL	110) Rafet Uysal	: 250.000-TL
39) Gürol Korkmaz	: 300.000-TL	112) Ahmet Uğur	: 100.000-TL
44) Ali Serttaş	: 300.000-TL	113) Tandoğan Modan	: 300.000-TL
46) Nurettin Sarioğlu	: 300.000-TL	114) H. Haki Beşe	: 300.000-TL
48) Ahmet Özer	: 300.000-TL	118) Osman Sakallı	: 160.000-TL
50) Günay Karnak	: 300.000-TL	121) A. Sedat Bilgin	: 300.000-TL
52) Tuncer Alp	: 300.000-TL	122) Servet Sakagil	: 300.000-TL
53) İsmail Ercan	: 300.000-TL	125) Ağın Kül. ve Yard(Ist.)	: 300.000-TL
57) Erdal Yazıcı	: 300.000-TL	127) Macit Müderrisgil	: 300.000-TL
62) Halit Hocaoglu	: 300.000-TL	129) Osman Kılınç	: 300.000-TL
63) Mustafa Taşbaşı	: 340.000.-TL	135) Selçuk Erbakan	: 300.000.-TL
65) Fihmi Yazgın	: 300.000-TL	136) Ferit Gültekin	: 50.000.-TL
68) Gürhan Gündüz	: 50.000-TL	144) Mevlüt Öksüzoğlu	: 400.000.-TL
69) Nafi Yıldız	: 300.000-TL	145) Yahya Kaya	: 300.000.-TL
70) Osman Öztürk	: 300.000-TL	148) Fikret Özer	: 300.000.-TL
73) Mehmet Karaoğlu	: 300.000-TL	153) L. Rıza Erdem	: 300.000.-TL
75) Nevzat Uysal	: 150.000-TL	154) Ahmet Niksarlı	: 300.000.-TL
76) Orhan Çataltaş	: 300.000-TL	155) Y. Murat Soylu	: 300.000.-TL
78) İrfan Niksarlı	: 300.000-TL	156) Münire Gençosman	: 300.000.-TL
79) Adil Yücel	: 300.000-TL	159) Ali Seyhun	: 200.000.-TL

ağın

**DÜŞÜN ve SANAT
DERGİSİ MUHABİRLERİ**

İsmail BEYDEMİR : Ağın
Gürol KORKMAZ : Malatya
İ. Cengiz YÜCEL : İzmir
H. Cüneyt ÖZKUL : Ankara

Sahibi
AĞIN Kültür ve Dayanışma Derneği
Adına

Dr. VÂKIF ÖZKUL

*

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
MUAMMER NİKSARLI

*

Yazı Kurulu
Nihat ASYALI
Dr.Vâkif ÖZKUL
Nihat İSPIR
Rüştü ASYALI
Zafer GENÇAYDIN

*

Teknik Yönetmen
Taner BERİKMAN

*

Yazışma Adresi
Necatibey Cad.Uysal Apt. No: 20/16
Tel: 230 11 54 06430-ANKARA

*

PTT 101843 NOLU
Çek Hesabı

*

Gönderilen yazılar yayınlansın
yayınlanmasın iade edilmez ve telif
ücreti ödenmez

Bu dergide yayınlanan yazılardaki
fikirler yazarlarına aittir.

*

DERGİMİZ AYDA BİR ÇIKAR
Yıl: 4 Sayı: 38
EKİM-1994

Dizgi: Mes-pa Dizgi - 230 84 71
Baskı: Alp Mat.San.Ltd.Şti - 231 33 81

*

Kapak: Zafer Gençaydın
(İsimsiz)

5. AĞIN KÜLTÜR VE SANAT ŞENLİĞİ'NİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Yozlaşıyor muyuz?

Zaman zaman düşünmüşümdür; acaba Ağın'ın bizi çeken yönü ne ki bir çoğumuz büyülenmiş gibiyiz. Eş-dost toplantılarında ve söyleşilerinde de sık sık gündeme gelir bu konu. Doğal güzelliği desek; çok daha güzel yerler yok mu? Havası, suyu, toplumsal yaşamı, toprağın verimliliği, ekonomik ve öteki olanakları mı desek, o da tam değil. Aslında yoksunluklarla dolu bir yer bile denilebilir. Öyleyse nedir çoğumuzu efsunlayan özelliği Ağın'ın?

Bence kültürü, ki hiçbir yerinkine benzemiyor ama Anadolu toprak yaşamının tüm izlerini de taşıyor. Nasrettin Hoca'nın mizahını da Yunus'un dervişçe felsefesini de... Yaşama, doğaya ve Tanrı'ya insanca duygularla yaklaşan barışçıl bir anlayışın özünü taşıyan nice öyküler vardır Osman Ağa'dan, İbik Dayı'dan, Kortikoğlu'ndan ve daha nicelerinden. Herbiri birer halk filozofu olan bu büyüklerimizin bıraktığı kültür mirasından öğreneceği çok şey olmalı gençlerimizin. Onların yetmiş yıl önceki engin hoşgörülerini, olaylara,keskin bir zekanın ürünü olan ince bir mizahla bakışlarını,sorunlar karşısında bilim adamı ya da filozofça tavırlarını, zorbalıklara karşı sergiledikleri savaşımcı ruhlarını düşündükçe bizlerden daha çağdaş ve genç olduklarını düşünüyorum. Doğum tarihleri bizimkilerden daha eski, biyolojik olarak bizlerden daha yaşlı oldukları kesin . Ancak önemli olan biyolojik değil kafa yapısıdır. Bugün bile çağdaşlığı tartışılmayacak rahmetli Tahtasız Hoca'nın herkese "kafadar" diye hitap edişinde, ilişkilerde düşünsel paylaşımın önemi anlamını bulurken, kişilere de yaşına göre değil düşüncesine göre değer verişini yatmaktadır. Gerçekte de insan kafasının çapı kadar-

düşünsel anlamda kuşkusuz-insandır. Tanrı bile "Hiç bilenle bilmeyen bir olur mu? demiyor mu? Bir atasözü de "Akıl yaşta değil baştadır." der.

Kimi genç var ki, yirmi beş yaşındadır ama Ortaçağda doğması gerekirken geç kaldığı için 20. yüzyılda doğmuştur; kimi yaşlı vardır ki, doksan yaşındadır ama ikinci ergenliğini yaşarcasına pırıl pırıl bir kafaya sahiptir.

Kültür bir yaş sorunu değil bir bilinç işidir. Bilinç de kültürümüzün ve kişiliğimizin bir parçasıdır. İnsan isterse Kendisini daha bilinçli duruma getirebilir. Ama bu çaba ister.

İçinde bulunduğu ortamı zorlamayan, durumuyla yetinen kişi kendini yenileme gereği duymaz. Çünkü yeni durumlara ayak uydurmak yeni bir enerji ister; yeni sorunların üstesinden gelebilecek çabayı göstermek için sorunlarla ilgili gerekli güçlerle donanmış olmak gerekir. Gerekli donanımlardan yoksun kişilerse kendi yetersizliklerini, zayıflıklarını örtbas edebilmek için; halka uymak, çevreye uymak adına çoğunluğun önem verdiği değer yargılarına sarılmak, şunun bunun güdümünde ya da duygusallığın sarmalında parti tutmak, takım tutmak gibi ucuz değerlere sığınır. Bunlar için, aklın eleştirisine dayanan gerçekler değil, çoğunluğun kabullendiği değerlerde kendini bulan; ortak değerleri paylaşmanın yarattığı ucuz bir mutlulukla yetinerek kendi düzeyindeki bir kesime ait olmak önemlidir. Aslında sorun, kişinin nereye ait olduğuna ilişkin bir kimlik, bir bağ (im)lilik sorunudur. Özgür ve güçlü bir kişilik, kolektif bir sarhoşluğun mutluluğunda eriyip gitmez. Bu nedenle bilinçliler (bilimadamları, sanatçılar, eylem

adamları, şairler, aşıklar vb.) gerektiğinde toplum tarafından dışlanmayı, horlanmayı göze alarak aklın sesine kulak vermeyi yeğleyebilmişlerdir. İşte bu nedenledir ki insanlık tarihi bugünkü çehresini onlara borçludur.

Çoğunluğa hoşgörünme uğruna bazan öyle yanlışlar yapılabilir ki, bunun bedelini de toplumlar çok pahalı ödeyebilirler. Bu konuda tarih örneklerle doludur. Onun için olayları güncel çıkarların ya da duyguların dar açısından değil evrensel boyutlarda düşünmek gerekir. Hele söz konusu kültür değerlerimiz olunca durum daha da önem kazanır. Kendi adımıza değil insanlık adına korumak zorunda olduğumuz bir kültür değerine nasıl kıyıldığını Ağın 'a bu gidişimimizde gördük. Kıyımdan çok, bu kıyıma Ağınlıların nasıl izin verdikleri üzüntü vericidir. Ona kıyanlar kuşkusuz zarar vermek için değil iyi niyetle, daha iyi olsun diye yaptılar; bilgisizliklerinden ve de işgüzarlıklarından...

Yazımın başında da belirtmeye çalıştığım gibi Ağın'a özgü bir kültür birikiminin varlığı söz konusudur. Öyle bir kültür ki Osman Ağaları, İbik Dayıları, Tahtasız Hocaları yetiştirmiş. Bir tıp alabilmek için o zamanın koşullarında İstanbul'a dek, yayanyapıldak Tahtasız Hocayı sürükleyen nedir acaba? Bilime olan bu ilginin, susamaşlığın kaynağı ne olabilir? Toplumlar kazanılmış birikimlerin üzerine oturarak temel bulurlar ve ondan hız alırlar. Ağın'ınki de böyle olmuştur işte. Ama gelin görünki son yıllarda ülkemizdeki vurdumduymazlık, ilgisizlik neme-lazımcılık Ağın'a da bulaşmış olmalı. Tepkisiz, duyarsız bir Ağın: Sokak ortasında vatandaşı tokatlayan kaymakama duyarsız, dört yıl kılını kıpırdatmayan belediye başkanına duyarsız, kesmetaş duvarlı

yöresel yapının güzel örneklerinden biri olan cami duvarlarının sıvanmasına, mimarisinin-yasalara aykırı olarak değiştirilmesine duyarsız, pisliğe ilkelliğe duyarsız, doğal ve kültürel değerlerine sahip çıkmayan bir Ağınlıya karşı karşıyayız. Aymazlık kertesindeki duyarsızlığın en tipik örneklerinden biri de Aşağı Cami ile ilgili:

En az yüz yıllık geçmişe sahip, yerel mimarının en güzel kesme taş duvar örneklerinden olan Aşağı Cami'nin duvarlarını bir "akl-ı evvel" kalkıp sıvata biliyor-sa ve kimse tepki göstermiyorsa, bu davranışın adı ne? Bilinçsizlik mi, aymazlık mı yoksa vurdumduymazlık mı? Ayrıca o camiye yaptıranlar o duvarları sıvatmasını bilmiyorlar mıydı yoksa? O güzelim duvarların bir zevksizlik örneği durumuna sokulduğu yetmiyormuş gibi bir de adını değiştirmişlerki evlere şenlik: "Cami-i Kebir Camii", yüz yıllık Aşağı Cami, bundan böyle-eğer Türkçeleştiresek-"Büyük Cami Camisi" olarak anılacak Ağınlıların kültür düzeyiyle "mütenasip" (!), Türçe Dilbilim kurallarından güzel (!) bir örnek!

Bu da yetmiyormuş gibi tut sen-hangi akl'ı evel ise-Caminin giriş bölümündeki üst kata çıkış merdivenini iptal et ve yan bahçedeki pencereden ayrı bir giriş ver. Estetikten, orandan, biçimden, işçilikten yoksun, gecekondu işi merdivensi, uyduruk bir iskeleyle pencereye çıkıp ve uyduruk iki menteşeyle pencereyi kapıya çevirerek içeri giriş vermek kimin aklına gelir? Akıllara durgunluk verecek nitelikte mimari bir buluş ki, değme mimarın üstesinden geleceği bir iş değil doğrusu.

Caminin girişini karartmak ve mimari mekanı berbat etmek düşüncesinin daha

doğrusu düşüncesizliğinin-"esbab-ı mucibe" si ne biliyor musunuz? Efendim, mümineler girişteki merdivenden üst kata çıkarken olaki " mahremiyetlerine halel gelirmiş" Olur ya belki mini etekle camiye gelen "cins-i latifler" olamaz mı? Müminler aşağıdan seyredemesinler diye dışarıdan camiye girmeleri daha munasiptir.

Eğer nefsini fesat duygulardan arındıramamışsan? kadınların ayrı yerden camiye girmeleri senin yüreğini cıvıt çarşısı olmaktan kurtarır mı? Eğer aynı yerden girmek yüreğine vesvese düşürüyorsa ne senin müslümanlığın seni kurtarabilir ne de senden müslümanlığa bir yarar gelir.

Bir Ayet: " Hiç bilenle bilmeyen bir olur-mu?"der.Bilgisiz,zevksiz ve akılsızlarla müslümanlık nitelik kaznabilir mi? Ancak ilkel bir kafa ve yürek o yapıyı böylesine çirkinleştirebilir, yüz yıldır kimsenin aklına gelmeyen gerçekteşire bilirdi.

Yüz yıl önce bu camiye yaptıranlar, kadınların islama göre camiye nasıl girmeleri gerektiğini bilmiyorlardı sanki! Yoksa onlar sizlerden daha az mı müslümundılar?

Bu Ağın'dan Müderris Hüseyin Efendiler, Kutup Hocalar, Bevap Hocalar gelip geçmedilermi? Belkide onların zamanında yapıldı bu cami. Yoksa onlar islamı sizden az mı biliyorlardı.? Sanmıyorum. Ancak onların hoşgörüsü bilgilerinden kaynaklıyordu.

Özel konutların bile dış görünümünün değiştirilmesi İmar Yasasına göre özel izin gerektirirken, kamuya ait yapıların rasgele kişilerce değiştirilmesi yasalara saygısızlık değil mi? Olayı sorumluların dikktine sunuyorum.

Prof.Zafer GENÇAYDIN

AMA ANLAMI OĞALT

Kent varoşlarında tutsaklığımız
Ađlayan bir ocuk sesi
Karışır siren seslerine
Fetvası verilmiş bir kadın
Yalnız gezer gecenin karanlığında
Siz habire tıkındınız
Karides jambon lüfer ne varsa
Sonunda kusdunuz mendillerinize
Hüzün demlenir anlam çođalır.

Hüzün demlenir anlam çođalır
Unutma ki baharı kış doğurur
Dinle telařla geçen yaşamı
Kulak ver řafak bekçilerinin türküsüne
Öp sevgilinin yakut ađzından
Gagasından öper gibi Anka kuřu
Ařkla yođur çođalsın sevgin
Demlene dursun hüznün anlamı oğalt

Demlene dursun hüznün anlamı oğalt
eliđi ıldırtañ sudur unutma
Unutma paranın kirli yüzünü
Aynı oyunda yine kadim bezirgan
Onunla vuruldu sevgi oniki'den
Onunla hancerlendi kutsal emek
Varsın demlensin hüznün
Ama anlamı oğalt

Veysel GÜLTAş

EĞİTİM FELSEFESİ

Nuri ONAT

Bu konuyu ilk kez Ağin Dergisi'nde gündeme getirerek tartışmaya açmıştım. Ne var ki, Dergi az sattığından eğitimcilerin haberleri bile olmadı. O yazıyı yazdığımdan bu yana 30 yıl geçti. Bu süre içinde çok büyük ve köklü değişiklikler oldu dünyada. Ulusların yeniden yapılanmaları, insan hakları, hukukun üstünlüğü, özgürlüklerle ilgili yeni yorumlar, demokrasinin yeniden biçimlenmesi, uluslararası ilişkiler, bağımsızlık tartışmaları, yeni akımların oluşturduğu dünya görüşleri, ekonomide tüketimden üretime geçme zorunlulukları, kültürel genişleme ve ulusal öğelerin durumu.....vb. gibi değişiklikler toplumları silkelemeye, sarsmaya başladı.

Yukarıda sıralanan öğeler, dünyanın rengini, konumunu, dengesini düzeltmeye yöneltti çoğu ulusları. Eski kapitalist imparatorluklar, krallıklar güçlerini yitirerek kabuklarına çekilmeye başladılar. Yeni oluşumlar, sömürgeci uluslar için birer tufandı. Bu tufanın önünde durulamazdı. Çünkü, çekilmek istemeseler, girişecekleri bir savaş sonunda ellerindekileri de yitireceklerdi. Başka türlü davranmaları olasılığı

yoktu. Ya her isteğe "Evet." diyecekler ya da yeni yıkımlara, yeni sefaletlere yol açılmış olacaktı.

Bu olaylar, oluşumlar yeni akımların dizgeleşti yayılmasına neden oldu. Bu akımlar, etki alanına aldıkları ulusları, yönetimlerini, örgütlerini, kurumlarını gözden geçirmek zorunda bıraktılar. Biz ise, yaptıklarımızın en iyi olduğuna inanarak, her yeniye burun kıvırdık. Usunun Buyruğuna girenler, toplumu düşünenler Rönesans'ın, Aydınlananın, Reformasyon'un, Uzay ve Bilgi çağlarının dışında kalışımızın Türk ulusuna neye mal olduğunu kabul ederler elbette. Ama Arap devletinin silik izlerinde keramet aray-anlar öyle Eshab-ı Kehf uykusuna dalmışlar ki, yalnız kendikendilerinin horultularını duyabiliyorlar, ancak. Uyusun da büyüsünler, ninni.

Bu olaylar, kabuk değiştirmeler yaşanırken, biz hala bir koyup üç, beş 10, 20 almak istiyoruz. Kumarda bir koyup yirmi almak da var, yirmi koyup yirmi vermek de var. Üstelik yirmi koyarak başlayıp bütün

servetini vermek de var. Turgut Özal Körfez savaşı sonrasında bu olayı çok acı biçimde yaşamıştır. Hem de en güvendiği devletlerin kündesine gelerek.

Bir eğitim felsefesi, aynı zamanda bir ulusal felsefedir. Daha açık bir deyişle, eğitim felsefesi yarının kuşaklarını ulusal, toplumsal, kültürel değerlerle donatıp inancın yerine bilimi, hurafenin yerine usu, el yordamının yerine teknolojiyi koymaktır. Eğitim felsefesi, yararcı, kılıgıl bir felsefeden yararlanarak, eğitim etkinliklerinin önündeki pürüzleri temizlemek engelleri aşmak, böylece eğitimi esenliğe kavuşturmayı amaçlar. Bu felsefe, bunların yanında insancıl duyuların gelişmesine, evrensel değerlerin benimsenmesine de katkıda bulunabilir.

Denilebilir ki, "yalnız bilimlerin mi felsefesi var, bilim olmayan disiplinlerin felsefeleri yok mu?" Elbette var. Ama biz, 21. yüzyılın eşiğindeki felsefeden söz ediyoruz. Birçok eğitim felsefesi içinde yurtta kuraklık olduğunda yağmur duasına çıkılması gereğini salık verenler bile var. Bunun yanında sanat yapıtlarına tükürten, hep insanların belden aşağısı ile ilgilenen felsefeler de var. İnsanlarımızın bunlara göre yetiştirilmelerini bütün güçleriyle savunanlar bu felsefelerin ürünleridirler. Bu felsefeler bilimsel yöntemin ölçüleri olan gözlem, inceleme, deney, deneyim ölçütlerine hiç başvurmazlar. Onların hükümleri, kararları hep önceden verilmiştir. Bu hükümler ve kararlar a priori'dir, yani inaksaldır.

Her bilim dalının bir felsefesi vardır. Bu

felsefeler, ilgili oldukları bilim dalının genel kurallarını saptarlar, zaman geldiğinde bu kuralların değişmesine yardımcı olacak değişimin kuramını oluştururlar. Çünkü, en kesin kurallı bilim dalı bile girme ve yenilenme zorundadır. Felsefede ve bilimde değişmeyen şey var olmayan şeydir.

Eğitimin genel adı olan pedagoji de bir bilim dalı olduğundan, onun da bir felsefesi vardır, elbette. Bu felsefe, okul programları yapma, yöntemlerin, hedeflerin amaçların saptanmasında ışıktutucu bir işlev üstlenir. Özellikle bu üç öğenin öğrenmeye sağlayacağı kolaylığı tartışır. Aksaklıklar gördüğünde, yeni kuramlar oluşturmaya yönelir. Bunları yaparken de, insan psikolojisine, ulusal amaçlara, insanlık ülküsüne bağlı kalmayı yeğler.

Demokratik yaşam düzeyi hem uzun zamanı, hem de deneyimi gerektirir. Çeşitli güçlüklerden geçen toplumların eğitimi daha gerçekçi, daha çağdaş olur. Bizim gibi deneyi az olan ve demokrasiyi gerici akımların engellemelerinden kurtaramayan toplumların eğitim felsefeleri ise, en iyilerinden olsalar bile, bir iktidar değişikliğinde altüst olur. Öyle Milli Eğitim Bakanı gördüm ki, 1968 İlkokul programına 61 Anayasası'nın Cumhuriyetin niteliklerini sayan 2. maddesindeki "sosyal devlet" sözünü görünce bayağı çılgına dönmüştü. Böylece bu sözcük Programdan çıkarılmıştı. Ama, o zamanki Talim ve Terbiye Kurulu'nun yerinde bir kararıyla programdaki yerine konmuştu.

Anaokullarından üniversiteye değin

okulların ileriye açık, geriye kapalı amçları olmalıdır. Bu amaçlar, iktidar değiştiğinde olduğu gibi kalmalıdır. Bunu sağlamak için gerekirse-ki gerekir- Milli Eğitim Bakanlığı, Parlamento üyesi olmayan, yurt çapında, hatta dünya çapındaki kişilere verilmelidir.

Bu arada bir belgeden de söz etmek istiyorum. 1958 yılında, bütün ileri devletleri kapsayan, devletleri dolaşan geniş kadrolu 'Eğitim Milli komisyonu Raporu' iyi incelenmeli, didik didik edilmeli, eksikleri varsa düzeltilmelidir. Bu rapor, bize çıkışyollarını gösterecektir. Aradan geçen zaman, bu raporun değerini düşürmemiştir. D.P. Hükümeti, bu raporu uygulamak şöyle dursun, yayınladığı halde piyasaya bile sürmemiştir. Sağ partilerin onulmaz hastalığı olan yeniliğe karşı olmak, bu olayda da kendini göstermiş ve büyük giderlere yol açan, ama içerik bakımından çok kapsamlı olan bu Rapor hasıraltı edilmiştir. Bu işe katılanlar, büyük vebal taşımaktadırlar.

Bizde, çok vaitte bulunma, istediği yere gelince de sözünü tutmama, işine geldiği dilediği gibi yönetme eğilimi ağır basar. Bu yüzden de Milli Eğitim Bakanlığı, her iktidar değişikliğinde istilaya uğrar. Bu yüzden işler de bugünkü duruma gelir.

İl sayısının 67 olduğu şu yakınlarda, bir arkadaşım şöyle demişti: " Hoca, Biliyor musun bugün kaç tane imamhatipli milli eğitim müdürümüz var? " bilmediğimi öğrenince açıkladı: " Bugün 67 ilin 53'ündeki milli eğitim müdürü imamhatipli. Bakanlığı bu duruma getirenler

Allahtan korkmaz, kuldan utanmaz mı? Bu ulusun bu toplumun yazgısıyla bu denli oynanır mı ? Hem gözde illerdeki milli eğitim müdürlerini imam-hatiplilerden seçeceksin, hem de milli eğitim tüküründe olduğundan söz edeceksin... İşte bu, içten çökertmedir, ihanettir. Bu olayı başka türlü yorumlamak olanaksızdır. Kimi kez milli eğitimi düşünürken şöyle söylenirim: "Acaba milli eğitimin ilk basamaktan son basamağa değin yönetimi ya bir yansıya ya da milli eğitimcilere verilecek mi? " Bu gidişle sanırım o günler çok uzakta...

Bunları kimler yapıyor, nasıl yapıyor belli değil. Açık rejimde, saydam rejimde bunların olmasına olanak yoktur. Söylesek de, yazsak da çatlasak patlasak da bu işler böyle süreceğe benzer. Denilecektir ki, öyleyse niçin yazıyorsun ? Elimizden başka bir şey gelmez ki ... Konuşmalar, yazmalar teselli oluyor. Belki bir gün bir anlayışlı çıkar da Bakanlığı düzeltir, diye düşünüyoruz. Elimizden başka bir şey gelmez, böyle düşünmekten başka.

Kimi kişiler, "Bu işleri düşünme, bu konuda yazma. Nasıl olsa bu işlerin düzeleceği yok. Sen boşuna kendini yoruyorsun." diyorlar. Belki de haklılar. Ama söylemeyip de, yazmamayıp da ne yapacağım? Bu mesleğe otuz altı yılını vermiş bir insan olarak içim sızlıyor. Bir atasözü vardır. "Bunda denir ki , "Dertli söyleğen olur..." Ben buna bir de yazağan sözünü katacağım ve atasözünü şu biçime sokaçağım : "Dertli söyleğen ve yazağan olur." Derdim ve yaşamım sürdüğü sürece söylemek ve yazmak istiyorum.

Haydi hoşça kalın.

NIÇİN SANAT

Nijat YUMUŞAK

İnsanın "İnsanlaşma"sında sanatın çok büyük bir rolü olduğunu herkesin kabul etmesi gerekiyor. Atalarımız yeryüzü sahnesine çıktığında acımasız doğa koşullarıyla savaşmak orunda kaldı. Onlar diğer canlılara göre şanslıydılar. Çünkü iki önemli avantaja sahiptiler: Zeka ve hayal gücü. İnsan doğa içinde yaşam mücadelesi verirken, zekasını ve hayal gücünü de geliştirdi. Bu iki gücü önceleri sadece kendini koruma ve ihtiyaçlarını karşılama yönünde kullanmıştır. Yaşamsal faaliyetlerini sürdürürken farkında olmadan sanatın, kendinden doğacağı tohumlarını da ekmiştir. İlkel İnsan vahşi hayvanlara karşı korunmak için taşla bıçmini verirken, aynı zamanda sanatsal bir uğraşın da içine girmiş oluyordu. Yani doğanın dışında, doğadankinden çok daha farklı bir şey yaratıyordu ilk defa. Sanat da bir anlamda doğanın başka biçimde yeniden yaratılması değil midir? İlkel, taşla ilk darbeyi vururken öncelikli kaygısı, onun gerekli işlevi yerine getirecek bir biçime sahip olmasıydı. Fakat aynı zamanda düzgün bir görünümde olması için de çaba harcamıştı. Ve sonuçta

yaptığı baltaya baktığında, sanırım yaratıcısı da bir zevk almıştı. Fischer'in dediği gibi, belki ilk sanatçı olarak taşla biçim veren ilkel insanı kabul etmek gerekiyor. Mağara duvarını resimleyenler de kuşkusuz sanatçıydılar. Ancak bu resimler bir çeşit büyüydü. Onları çizen sanatçının amacı, herhalde güzel hayvan resimleri yapmak ve bunları kendinden sonra geleceklere miras bırakmak değildi. Mağara insanına iki güçlü duygu egemendi. Ölüm korkusu ve doğaya üstünlük kurma azmi. Bunlar içiçe geçmişti. Bir yandan doğadan korkuyordu, çünkü onu hemen hiç tanıımıyordu. Bir yanda da doğayı kontrolü altına almak için durmaksızın çalışıyor, araştırıyor, gözlem yapıyordu. Sezgisel olarak da olsa, ilkel insan, korkulardan kurtulmanın tek yolunun doğaya üstünlük kurmak olduğunu biliyordu. Bunu başarmak için tüm olanaklarını kullanıyordu. İşte büyü de bunlardan biri.

Büyü, özünde insanın kendine moral vermesi bence. Kendini, kendi dışındaki şeylere karşı daha güçlü hissetmesi ve üstesinden gelemediği sorunlarla daha iyi

mücadele edebilmek için kendini motive etmesi bir yerde. İlkel insanın tarih öncesinde vahşi doğa ile savaşıırken ihtiyaç duyduğu en önemli unsurlardan birisi de kuşkusuz moraldir. Mağara duvarına çizilen resimler de bir moral kaynağıydı ve ilkel insan Onları çizerek kendini kavgaya hazırlıyordu. Tıpkı Kızıldereli'lerin yüzlerini boyayarak savaşa hazırlanmaları gibi. Mağara adamı, önce avlayacağı hayvanların resimlerini çizerek, onları etki altına alabileceğini düşünüyordu. Ayrıca avlayacağı veya kendinden güçlü hayvanları resimleyerek, hem onları daha iyi tanıyor, hem de işin başında onlara karşı bir zafer kazanmış oluyor ve kendine moral veriyordu. Bir anlamda çizdiği hayvanları büyülemiş oluyor onları daha kolay avlayacağını sanıyordu belkide. İlkel insanı resim yapmaya zorlayan başlıca nedenler bunlardı. Kısacası o dönemde insanı sanata yöneltten asıl şey yaşam mücadelesidir. Ancak sonuçta çizdikeleri ve yaptıkları bugün için sanat yapıtı niteliğindedir. Bundan binlerce yıl önce insanoğlu yaptığı işin sanat olduğunu kuşkusuz bilmiyordu. O sadece hayal gücünü aklını, yaratıcılığını kullanarak doğada neslini devam ettirmeye çalışıyordu. Fakat daha o dönemlerde bile insan, sanatsal yaratıcılığını kanıtlamış, sanatın yaşamın vazgeçilmez bir parçası olduğunu, insanın sanatsız yapamayacağını çok net olarak ortaya koymuştur.

İlkel toplumun düzeni ile doğanın düzeni bir uyum ve benzerlik içindeydi. Ortaklaşa bir yaşam vardı. Sanat da bireysel değil toplumsal bir eylemdi. Sanatsal faaliyetler olan büyü törenleri, ritmik hareketler, topluca icra ediliyordu. Bireysellik sadece büyücünün kendinde odaklanmıştı. Sanat aynı zamanda bir büyü aracıydı. İnsanın doğaya üstünlük sağlamasında önemli bir rolü vardı. Başlangıçta sanatın güzellikle fazla ilişkisi yoktu. Yine de yapılanlar sanatsal bir niteliğe sahipti. İnsanın toprağı

işlemeye başlaması ile birlikte üretilen ürünlerde bir artış oldu. Zamanla oymaklar arasında değişim başladı. Ve nihayet ilkel toplum içindeki önderler toprak sahibi, diğer üyeler emekçi durumuna geldiler. Böylece sınıflı topluma, yani köleci topluma geçilmiş oldu. Ve büyü BOZULDU. Doğayla toplum arasındaki denge de bozuldu. İşbölümü ve mülkiyet oymak birliğini ortadan kaldırdı. Sınıflı toplumlarda büyücünün yerini bilim ve din adamları, sanatçılar aldılar. Artık sanatın işlevi de değişmişti. Bireyle toplum, toplumla dış dünya arasında dengesizlik başlamıştı. İnsan yaşadığı topluma ve dünyaya giderek yabancılaşıyordu. Sınıflı toplumda sanatı bir anlamda bu yabancılaşma geliştirdi. Yabancılaşma ile birlikte kişilerde ve toplumda uyumsuzluklar, bunalımlar meydana geldi. Ayrıca çıkar kavgaları, sınıf mücadeleleri tarihin sayfalarına girdi. Bu dönemde sanat, tüm bu çalkantıları, çatışmaları anlamaya ve obildiğince yansıtmaya çalıştı. Bireylerin ortak duygu ve özelemlerini dile getirdi. İnsanı, düşmüş olduğu yalnızlık kuyusundan kurtarmaya çalıştı. Parçalanmış toplumun eski bütünlüğünü yeniden kurabilmek için çok çaba harcadı. Bunda başarılı olmasa bile, uyumlu, güzel bir dünyanın düşlerini insanlığa sunmaktan asla yılmadı. Sanat zaman zaman belli sınıfların zümrelerin sözcülüğünü yapmış olsada genellikle özerk yapısını korumuştur.

Üretim artıkca metalar bireylere hükmetmeye başladı. İlkel toplumun o doğal ilişkileri, insanlar arasındaki dayanışma ve birliktelik yoktu artık. İlişkileri belirleyen üretimin kendisiydi. Üretimden Fazla pay alabilmek için savaşlar kaçınılmaz bir olguydu. Artık zorunlu ve geri dönüşü olmayan bir yola gitmişti insanlık. Yani acılar, kan ve vahşet, bunalımlar dönemi başlamıştı. Bu karmaşanın içinde bunalan bireylerin

imdadına yine sanat koştı. Şiirle,müzikle,tiyatroyla onları rahatlatı. Yarınların ufkunda doğmakta olan pırıl pırıl aydınlık güneşin müjdesini verdi. Güzel olan değerleri, duyguyarı korudu. Onları,insanların beyinlerine, yüreklerine, bir daha çıkmamacasına kazıdı. Sanat da bilim gibi gerçeğin açıklanmasına büyük katkılarda bulundu. Birtakım güçler gerçeği gizlemeye çalışsalarbile ,o sürekli gerçeğin üstüne üstüne yürüdü. Bu arada sanatçılar da, bilim adamları düşünürler gibi egemen otoriteden çok baskılar gördü. Sanatçı ilkel toplumun büyücüsü gibi, sosyal yaşamda önemli bir misyon üstlenmişti. Büyücü nasıl ilkel topluluğun bir temsilcisi idiyse, sanatçıda gelişmiş sınıf toplumun, halkın, bazen de belirli bir sınıfın temsilisi haline geldi. Görevi insanlara yaşama bilinci aşılama, birbirinden kopmuş bireyler arasında, ortak düşünce ve duygulardan bir bağ kurmak, bireyselden evrensele ulaşmak, olayların ardındaki gerçekleri açığa çıkarmaktı.

İlkel toplumun o doğal birliğini bir daha yakalamak mümkün değildi tabii. Üretimin artması, mülkiyetin ve sınıfların ortaya çıkması bunu engelliyordu. Ancak bir bakıma "cennet" diyebileceğimiz, tüm insanların eşit bir biçimde, bütünlük için de mutlu yaşadığı toplumsal düzeni düşüncede, düşlerde yaşatmak bile kişileri rahatlatıyordu. Bunu yapan da daha çok sanat ve sanatçıydı.

Irwin Edman bir yapıtında, sanat insan zekasının doğayı işlemesidir; kendi amacına göre doğayı ustaca etkilemesidir,

diyor. Burada zeka ile sanatın birlikte geliştiği anlatılıyor. İnsan, zekasıyla,yemek pişirmek için ilk çömleği yaparken, aynı zamanda ona güzel bir biçim vermeye de çalışmıştır. Yani ortaya çıkan şey bir yerde sanat yapıtı olmuştur. Zeka bilim ve sanat arasında kopmaz bir bağ var. Bilimin, zekanın gelişmesiyle sanat daha çeşitlenmiş zenginleşmiş, boyutlanmıştır. Üretim araçlarının, tekniğin gelişmesiyle insanların boş zamanları da çoğalmıştır. Bireyler, doğal ihtiyaçlarını karşılama dışında başka şeylerle de uğraşabiliyordu. Sanat gibi, bilim, felsefe gibi. Sanat önemli bir branş haline gelirken, sanatçı da toplumda başlı başına bir yer edindi. Özellikle Yunan ve Romalılar sanatın ilerlemesine büyük katkılarda bulundular Zeka, bilim ve sanat yaygınlaşıp bir üst aşamaya sıçradıkça, bireylerin duyguları, olaylara bakışı, dış dünyayı algılamasıda değişti. Hayvani duyguların, içgüdülerin yerini giderek insani duygular, bilinçli davranışlar aldı. Sanatın önemli görevlerinden biri de hayvani duygular dan, çirkinliklerden insanları kurtarmaktı. Yerine ince, zarif duyguyarı, güzellik ve bilim temeline dayanan bir bakış açısını koymak zorundaydı. Ne yazıkki ne sanat,ne bilim, vahşi duyguları, katliamları, savaşları, çıkar kavgalarını tamamen ortadan kaldıramadı. İnsanlardaki körhırsı ve çıkar çatışmaları olduğu sürece bunların yok edilmesi mümkün değil gibi. Gorki nin şu sözünü hiç unutmam << İnsan oğlunun yaptığı herşey, varolan herşey insan ruhunun bir parçasını içerir. Bu katıksız ve soylu ruh, bilimde ve herşeyden önce sanatta yaşar.>> Gerçekten de sanat,

insanın ruhsal dünyasına enginlik kazandırmış, onu zenginleştirmiş, bayağılıklardan arındırmıştır. Sanatın o büyüğü dünyası, tertemiz, daima mükemmeli ve uyumluyu araştıran, insanın mutluluk ve huzur bulduğu bir dünyadır. O yüzden değildir ki bir senfoni dinlerken, tüm sıkıntılarımızı unuttur, armonik kurgunun yumuşak ve saydam denizinde kendimizi yeniden doğmuş hissederiz. Güzel bir mimari yapıtı seyrederken, onu sadece oturacak bir mekan olarak değil, bir sanat yapıtı gibi düşünür, büyük bir haz duyarız. Bugün büyük kentlerimiz bir beton yığını haline gelmiştir. Binaların çoğu işlevsel olarak birtakım ihtiyaçları karşılamak amacıyla inşa edilmektedir. Ancak ikinci yan, en az binanın sağladığı yararlar kadar önemli olan yan ihmal edilmektedir. Görüntü ve biçim. Bazı kişilerce biçimin önemli olmadığı, önemli olanın öz ve işe yararlılık olduğu savunulabilir. Burada hemen şu soruyu sorabiliriz: Eski Mısırlılar Yunanlılar, Romalıları, bundan binlerce yıl öncesinde o görkemli binaları neden inşa ettiler neden binaların duvarlarını ve çevresini heykellerle, motiflerle, rölyeflerle süslediler? Bugün bile o yapıtlara baktığımızda hayranlığımızı gizleyemiyoruz. Demek ki insanoğlu için bir nesnenin yararlı olması yetmiyor. Onun güzel bir görünüme sahip olması da gerekiyor. Ne yazık ki tarihin ilerleyen çağlarında faydacı yan ön plana çıkmış, biçim ve estetik geri plana itilmiştir. Bugünkü kapitalist sistem her şeye parasal açıdan bakıyor sanat da çoğunlukla meta gibi görülüyor. Bina yapılırken görüntüsü değil, getireceği gelir ilk an da düşünülüyor. Ancak bütün zor koşullara, engellere karşın, görecelide olsa sanat ilerlemesini sürdürüyor. Toplumlar gibi.

Sanatın bir başka işlevi de; gerçekliği,

olguları, dikkat çekici bir biçimde çeşitli yönleriyle sunmak. Nesnelerin ve olguların öyle yanları vardır ki gerçek hayatta onları göremeyiz ve önemsemeyiz. Sanatçı bizim göremediğimizi görür ve gözlerimizin önüne öyle bir serer ki biz, gerçeği görmek ve anlamak zorunda kalırız. Yine sanatçı doğayı ve olguları çok daha iyi ve doğru algıladığı için, üretilen yapıtlar aracılığı ile bizler, çevremizde olan biten her şeyi daha iyi tanır ve kavrarız. Büyük çoğunlukla sanat sayesinde davranış ve tavırlarımız, hitap şeklimiz, daha bir incelmış; anlatımımız, anlayışımız, hayal dünyamız zenginleşmiş, güçlenmiştir. Dış dünyaya karşı daha duyarlı hale gelmişizdir. Örneğin kırlarda dolaşırken, otların üstünde gezinen rüzgarın tatlı, yumuşak nağmeleri eğer tüm bedenimizi sarıyor, kulaklarımızı okşuyorsa, bu özellikle sanatın, bilimsel gelişmenin bizde yarattığı duyarlılığın sonucudur. Bir vahşinin böyle bir olaydan etkilenmesi beklenemez. Çünkü onda bu duyarlılığı yaratacak veriler yoktur. Demek ki sanat aynı zamanda, yaşamdan, dünyadan daha fazla zevk almamızı sağlıyor. Sevgiyi, sıcaklığı yoğunlaştırıyor. yüreklerde. Basit şeylerle mutlu olabiliyoruz. Eğer insanların çoğunluğu sanatla yakından ilişkiye girip, ondan yararlanabilmiş olsalardı, herhalde bugün toplumların çehresi tamamen farklı olurdu. Ne var ki toplumların yapısı kişilerin sanatla sıkı bir ilişkiye girmesine olanak vermiyor. Ulusları oluşturan halkların çoğunluğu ekonomik ve sosyal nedenlerden dolayı sanatla ilgilenememekte ve ondan yeterince yararlanamamaktadır. Geçim sorunları; kentlerdeki kaos, sanata zaman ayırma olanağını ortadan kaldırmaktadır. Doğal olarak bireylerin sanatla ilgilenmeleri için önce karınlarını doyurması, ekonomik problemlerini çözmeleri gerekmiyor. Burdan, sanatla yalnız parası olanlar ilgilenir yanılgısına düşmemeliyiz. Tüm olum-

suzluklara karşın sanatla bağları koparmamalıyız. Çünkü o hava, su, ekmek kadar gereklidir. Sanatla şu veya bu ölçüde ilgili olanlar, daha bir hoşgörölü, anlayışlı olurlar. Daha geniş ve derin boyutlarda bakarlar dünyaya. Sanat ırkçılığın, bağnazlığın karşısındadır. Sanat ve sanatçı, evrensele ulaşmaya çalıştığı sürece yığınlardan destek bulur.

Sanat bazen de öğretici olur. Biz bilimden öğrendiğimiz kadar sanat yapıtlarından da birçok şeyi öğreniriz. Bilimsel ve öğretici kitaplar çoğu zaman sanatın bazı dallarını kullanarak söylemek istediklerini aktarmaya çalışırlar. Bilimsel kitaplardan anlayamadığımız kimi konuları romanlar, çizgi filimler, fotoğraflar çok daha iyi anlatır. Sanatçı bir yerde titiz bir araştırmacı olmak zorunda. Gerçekliği ve olayları bilim adamı gibi incelemesi, gözlemlemesi gerekiyor. Topluma iyi bir biçimde sunabilmesi için.

Sanatın bir işlevi de bazı şeyleri daha cazip hale getirmek. Örneğin Mevleviler, İslam Dinine müziği sokarak, tüm dünyanın ilgi odağı haline gelmişlerdir. Yine sanat, bunalımlı dönemlerde toplumların imdadına koşmuş, insanların acılarını, sıkıntılarını bir parça olsun hafifletmiş; Onlara moral kaynağı olmuş, ışık tutmuştur. 2. Dünya savaşı yıllarında ve sonrasında, kabarelerin, tiyatroların, Edit piafların Avrupa insanı için ne kadar büyük bir dayanak ve yol gösterici olduğunu unutmamalıyız. Zaten ülkelerin karanlık günlerinde, kurtarıcılarının ve önderlerinin yanında muhakkak bir takım sanatçılarındaki toplumun önünde yer aldığını, insanların acılarını paylaştığını görürüz. Lorca'lar, Namık Kemal'ler, Tefik Fikret'ler,

Sabahattin Ali'ler, Şolohov'lar, Emile Zola'lar, Dickens'ler, Paul Eduard'lar, Victor Hugo'lar, Pir Sultan'lar, Yunus'lar, Rodrigo'lar, Picasso'lar, hepsi kendi dönemlerinde, insanların sorunlarına el atmış, duygularını paylaşmış, doğruyu ve güzeli dile getirmişlerdir. Bazıları bu uğurda can vermiştir.

Sanat ve sanatçı; yaşadığı çevreden, coğrafyadan, üretim biçimlerindeki, sosyal ve ekonomik koşullardaki değişimlerden, dalgalanmalardan etkilenmiş, çeşitli akımlar ortaya çıkmıştır. Kuşkusuz her akımın doğuşu, gelişimi ayrı bir inceleme konusudur. Burada vurgulamak istediğim, sanat akımlarının kendiliğinden, yalnız sanatçının iradesiyle biçimlenmediği. Sanatçı da çevresindeki olaylardan şu veya bu ölçüde etkilenmiştir. Örneğin Oraçağ Avrupa' sında teokratik devletlerin güçlü olduğu dönemde, resamlar hemen hemen yalnızca dinsel konuları ve efsaneleri işlemişlerdir. Bu bir raslantı değildir. Aynı şekilde Delacroix, "Halka Önderlik Eden Özgürlük" taplosunu yaparken , o günkü toplumsal hareketlerden etkilenmiş, bilimsel ve teknik gelişmelerden yararlanmıştır. Sanatın ve değişik akımların gelişimini yönlendiren yalnızca doğal ve toplumsal koşullar değil. Bunun yanında bilimdeki ilerlemelerin, sanatçının ruhsal ve ideolojik yapısının da önemli rolü olmuştur. Sanatçı çağının en önemli tanığıdır. Yaşadığı toplumun, genelde insanlığın sorunlarına sahip çıkar. Bunları yapıtlarıyla yığınlara sunmaya çalışır.

Sözü fala uzatmaya gerek yok . Son olarak diyorum ki SANATSIZ OLMAZ!

AĞIN'a SESLENİŞ

Bir zaman doluydun şöhretle şanla,
Şimdi boynu bükük garip gibisin.
Başına çökmüş karadumanla
Fellahlar genel de destan gibisin.

Ben sana aşıkım ey Osmanbaşı
Hatıralar dolu toprağı taşı
Bilmem kaç erdi bilinmez yaşı
Ağın'ı koruyan kalkan gibisin

Fıranbeyi yükseklerin yel alır
Meyvelerin sahibi yok el alır
Yağmur yağar derelerin sel alır
Harmanı savrulmuş meydan gibisin

İçten gelir taş toprağın öpesi
Bir hoşki Ali uşağı tepesi
Karadağ'dan üfler serin nefesi
Ağın'a gönülden hayran gibisin.

Göbekli, Meşeli, aluçlu dağın
Mezartlar, Çelebi üzümlü bağın
Dört tepe içinde saklısın Ağın
İçimde kaynayan volkan gibisin

Selam olsun sana Hekamat' larım
Uzaktan bakmaya çok utanırım
Ben seni yakından iyi tanırım
Bağırma bastığım bir can gibisin

Çok severim seni canım Hoplar'ım
Eteğinde dal dal badem toplarım
Uzaktan söyle bir bakar yoklarım
Dallı çiçekli bir fistan gibisin.

Bir Ağın'a yeter yoğu varıyla
Bağlarındaki o tatlı narıyla
Yazıdaki karpuz güz hıyarıyla
Her yana kol atmış bostan gibisin

Dağların, yolların ucu sendedir
Sana hasret çeken gönül bendedir
Düğün dernek kavuştuğum gündedir.
İçimde yeşeren fidan gibisin

Memduh SOYLU

6.7.1994 - Malatya

TÜTÜNE PASİF TİRYAKİLİK

Dr. Galip UZUNCA

Geçen yazımızda yanan bir sigaranın, puronun, piponun ucunda 800-1000 dereceye kadar yükselebilen bir ısı ve 4000 tür toksik maddenin oluştuğundan, bunların 160 tanesinin kanserojen olup özellikle akciğer ve gırtlak kanserlerinin başlıca sebebinin tütün olduğundan bahsetmiştik. Nargilede ise sadece nikotinin bulunmadığını, diğer tüm toksik maddelerin aynı olduğunu, üstelik karbonmonoksit gibi zehirli gazın sigaradan on kat fazla bulunduğunu vurgulamıştık.

Bu gün pasif tiryakilikten bahsedeceğiz. Alışkanlık haline gelerek devamlı sigara ve benzerini kullananlara AKTİF TİRYAKİ, hiç sigara kullanmadığı halde kapalı yerlerde başkasının içtiği sigaranın dumanını soluyanlara PASİF TİRYAKİ denir. Keza sigara içenlerin içine çektiği dumana ANA DUMAN, sigara içmeyenlerin yani pasif tiryakilerin soludukları dumana da YAN DUMAN adı verilir.

Pasif tiryakilerin sigara dumanından görecekları zarar, bulundukları yerin kapalılık durumuna, sigara içenlerin çokluğuna ve sıklığına, atmosfer havasının kirliliğine göre %30-80 arasında değişir.

Örneğin kış aylarında kapalı bir odada akşamları 5 sigara baba, 5 sigara anne içiyorsa orada bulunan çocuk 6-8 sigara içmiş demektir.

Ancak son tetkikler bunun sanıldığından daha önemli ve daha değişik nitelikte olduğunu göstermiştir.

1) Sigara içen aktif tiryakilerin içine çektiği ana dumanın ısığı yüksek olduğundan akciğerlerin nihai uçlarına (alveollere) tamamen ulaşmadan tekrar dışarı atılır. Sigara içmeyen pasif tiryakilerin soluduğu duman ise daha soğuk olduğundan akciğerlerin nihai uçlarına kolay ve çabuk ulaşır. Zira soğuk hava daha yoğun ve daha ağırdır. Keza soğuk olan yan duman daha çok olduğundan solunum yollarında, dolayısıyla da kanda toksik tesiri daha fazla olur.

2) Aktif tiryakinin ağzındaki sigara bir nevi kalkan görevi yaptığından, duman ciğere daha az girmiş olur ve yanmakta olan bir sigaranın henüz tamamı yanmadığından bazı toksik maddeler sigara içenlere daha

az, kapalı ortamda bulunanlara daha çok nufuz eder. Sonuç olarak da pasif tiryakiler daha çok zarar görmüş olurlar. Örneğin sigara içenlere göre, aynı kapalı yerlerdeki içmeyenlerde Benzo-apiren 3 kat, Tolüen 6 kat ve Dimetil-Nitroz-Amin 50 kat fazla bulunmuştur.

Diğer taraftan ailesi sigara içen çocuklarda Lösemi normale nazaran 6,8 kat solunum yolu hastalıkları 3 kat fazla bulunmuştur. Keza kendileri hiç sigara içmedikleri halde eşleri sigara içen hanımlarda akciğer kanserleri 3.3 kat, gırtlak kanserleri 3,4 kat fazla bulunmuştur.

Anne karnındaki bebeklerde durum daha da vahimdir. Zira kan ile, süt ve çevre ile olmak üzere üç kez zehirlenir.

I- KAN İLE: Sigara içen anne karnındaki yavruyu evvela kanı ile zehirler. Normal havada onbinde üç oranında bulunan karbonmonoksit binde bire yükselirse tüm canlılar ölür. Halbuki yanan sigaranın ucunda bu oran %2-4'e kadar yükselir. Al yuvarlara oksijenden 218 defa kuvvetle bağlandığından anne karnında da yükselerek bebeği zehirler. Keza nikotin, sigara içen annenin karnındaki bebeklerde normal ceninden 8 kat fazla bulunmuştur. Eğer yalnız baba tiryaki ise anne sigara içmediği halde pasif tiryaki olduğundan ceninde üç kat fazladır. Tütündeki bütün toksik maddeler böyle ceninlerde yükselir.

Bunun için sigara içen annelerin ve hatta babaların çocuklarında ölü ve erken doğumlar, düşükler ve sakat doğumlar sık

olduğu gibi, normal görünen bebeklerin de boylarının 1-2 cm. kısa, kilolarının 200-300 gr. eksikve baş kuturlarının 1 cm. küçük olduğu saptanmıştır.

II- SÜT İLE: Dumandaki toksik maddelerle zehirlenmiş halde doğan bebek, sigara içen annenin sütü ile zehirlenmeye devam eder.

III- ÇEVRE İLE: Anne ya da babanın içtiği sigara dumanı içeren ortamı soluyan bebek ayrıca bir pasif tiryaki olarak, sigara tiryakisi büyüklerin maruz kaldıkları tehlikelerden çok daha fazlasına maruz kalacaktır. Keza böyle bir ortamda pasif tiryaki olarak sigaraya daha kolay alışacaktır.

SONUÇ olarak annenin, babanın tiryakilik zevki için çocuğun sağlığı feda edilerek bedensel ve zeka yönünden çürük bir nesil yetişecektir. Bu cinayet değildirde nedir? Sağlıklı yaşam o masum yavruların da hakkı değil midir? Kapalı yerlerde sigara içmeyi yasaklayan milletlerden bizim ne farkımız var?

Ekonomik ve sosyal bilançoya gelince, 1993 yılı içerisinde yerli ve yabancı tütün mamullerine 31,5 trilyon, alkollü içkilerde 10.5 trilyon olmak üzere 42 trilyon lira ödenmiştir. Bir yılda dumana ve içkiye verilen bu 42 trilyon lira ile iki bin okul ya da yüz hastane yapılırdı. Uyuşturucuya verilen paranın ise ne miktarda olduğu kesin olarak belli değil.

Sayın yetkililer ve ilgililer sayın çevreciler ve yeşiller lütfen el ele gönül gönüle verelim, yavrularımızı bu felaketten kurtaralım.

AĞIN'a HASRET

Geçmişim seninle dopdolu Ağın,
Seni kime sorup kime anlatam
Cennet misali bahçenle bağın,
Senden uzak geçer günlerim, Ağın.

İstesemde gelemem sevdiklerim hep gitmiş
Ne bir bekleyenim var evlerimizse göçmüş.
Gençler bizi tanımaz, yaşlılardan kim kalmış?
Atalarım koynunda derin uykuya dalmış.

Bu hasret, beni de yakar kül eder.
Uzakta olsam da bir sor halimi.
Senden uzak kaderime kul eder.
Yuvadan atılan bir kuş misali.

Biraz da sen kendini anlat;
Osman Başı yükseklerden bakar mı?
Buz gibi suların aktığı yerde,
Seher vakti bülbüllerin öter mi?

Bağın bahçen gene öyle yeşil mi?
Gelen yabancılar sana aşık mı?
Suyun öyle soğuk, havan bir hoş mu?
Havana, suyuna vurgunum ;Ağın

Yeşilin kurusa, suyun akmasa
Benim vatanımsın seni severim
Kuşların ötmese, çöle dönüşsen,
Seni yine hasret ile anarım.

Dilerim, yeşilin hiç solmaz Ağın.
Mis gibi koksun, Bahçenle bağın,
Hep türkü söylesin akarsuların
Ben de hayalinle avunam; Ağın.

Geceleri göklerinde yıldızların parlasın
Senden uzak kalan gurbetçiler ağlasın,
Hiç olmazsa yılda bir gün uğrasın,
Hasret gidermenin yolu bu Ağın.

Ayten Erdoğan (ALPASLAN)

Ocak 1993

ŞÜKRETMEK

Ya çok ucuzdu her şey
ya da
paramız mı çoktu oz amanlar acaba
oysa hiç paramız çok olmamıştır bizim
en ucuzu
en değişmezi
insan canı
eminim o zamanlarda en ucuzuydu
ya çok ucuzdu her şey
ya da
bize ucuz gelmişti
cebimizde olduğundan değilde
babamızın cebindeydi paramız
ve ondandır

çocukluğum denli anımsanması güç
çocukluğum denli unutulması kolay
çocuklar denli ulaşılmaz

hep sabah simit satan çocukları
ibret olsun diye gösterirdi örnek
anam

hep sabah
okula gitmek için uyanamadığımızda örnek
şükretmemizi isterdi
simit satan çocuklar örnek
anam

ve biz hep şükrettik
anam ısındıkça üşüyenleri anımsayıp
doydukça aç kalanlar
okula gittikçe simit satanlar
hep şükrettik
çalışırken işsizler
sanrıları görüp şükrettik işsizdik
anımsayıp daha kötüsünü yine ve ne zaman
simit alacak kadar
varsa okadarcık paramız
simit satanları görüp
ya çok ucuzdu her şey
yada biz hep şükrettik

insan canı için

Savaş BEYDEMİR

ÖĞRETMEN ABDULLAH LÜTFİ BEY

-X-

Nuri ONAT

Bu açıklamanın yapılmasında zorunluluk vardı. Çünkü, bu kitapta kullanılan terimlerin duruluğa kavuşturulması kaçınılmazdı. Yoksa, okuyucuyu yanıltıcı bir duruma düşerdik. Kaldı ki, bilimsel terimlerin yerlerinde kullanılması, her dilseverin görevidir. Biz de, karınca kararınca buna uymaya çalıştık.

Şimdi yeniden Abdullah Lütfi Beye dönebiliriz. Hoca, alfabe konusundaki bütün tartışmalara katılmıştı. Eleştirilerini ya mektupla ya da basın yoluyla yapmıştır. Bu vesilelerle ilginç önerilerde bulunmuştur. Ancak, bu önerilerinin hangi gazete ve dergilerde yayınlandığını kesin olarak bilmiyoruz. Notlarının bir bölümü, defterlerden kopartılmış yapraklardır. Bunların üzerinde durmayı sakıncalı gördüğümüz için, yıpranmış notlarına başvurmayı

uygun bulmadık. Bunlarda da çok ilginç yaklaşım biçimleri, değerli ipuçları bulunması yeterli ve doyurucu olmaktadır. Keşke bütün notlarını sapasağlam olarak elde etseydik de, onu bütün görkemliğiyle kamuoyuna sunabilseydik...

Abdullah Cevdet ve Celal Nuri ile sık sık mektuplaştığını söylemiştik. Ancak bu mektuplaşmalar, genellikle felsefe konularında olmuştur. O kadar ki, çözemediği sorunların kötü etkilerinden kurtulmak için, daha önce söylediğimiz gibi, birkaç kez İstanbul'a kadar yaya olarak gitmiştir. Manyaslı Dr. İsmail Hakkı Bey mektuplaştığı kişiler arasındadır. Ama görüş birliği içinde değildir. onunla.

İsmail Hakkı Beyle tartıştığı konuda şöyle diyor: İsmail Hakkı Bey, Alfabemizin yetersizliğini yokluk, çokluk ve mantığa

aykırılıkta buluyor. Yokluk çoklukluk konusundaki görüşü pek doğrudur. Ama, mantığa aykırılığa değgin sözü belirsiz durumda kalıyor. Çünkü,mantığa aykırı dediği alfabenin hangi bölümü ile ilgilidir? <<Bir sözcük oluşturan harflerin birbirine bitişmesi, demek istiyorlarsa, yanılıyorlar. "diyerek bitişme konusunda hem İsmail Hakkı Beye, hem de onun gibi düşünenlere gerekli yanıt veriyor. Öyle ya, harfleri birbirine bitiştirmeden birbiri ardından sıralayacaksınız. Bu da alfabe olacak. Böyle alfabe olmaz. Olsa bile bir işe yaramaz.

"İsmail Hakkı Beyin mantıksızlık konusuna gelince, bu görüşde temelden yanlıştır. Önce, bin yada iki bin yıl yaşamış bir uygulama mantıksız olamaz. Mantıksız olsaydı, yaşama gücü bulamazdı. Mantık gerçeği doğurmadı, gerçek mantığı doğurdu. İkinci olarak da, bitleştirme yolunu çocuklar daha rahat öğreniyorlar. Mantıksız nasıl öğrenirlerdi? Bir gerçeğin varlığını gerektiren kuralların bilinmemesiyle,onun mantıksız olduğuna hüküm verilmez. Ama , biraz güç öğreniyorlarmış, elbette... Kusur öğretmenlerindir. Çünkü, bitiştirmenin ilkelini, kural ve biçimlerini kesin-

leştiremiyorlar. Bu, alfabede harfler birbiriyle bitiştirilmesi sorunu ikinci derecede kaldığından,uzun uzadıya üzerinde durmaya değmez. Bizce bu sorun,yokluk çokluk sorunlarıyla birlikte çoktan çözülmüştür."

Abdullah Lütfi Beyin üzerinde durduğu konu şu: Enver Paşa I. Dünya savaşında, özellikle Ordu için hazırlattığı bir alfabenin yaygınlaşmasını istemektedir. Bu alfabe harfler bitiştirilmeden, birbiri peşinden sıralanmaktadır. Bununla birlikte, yabancı harflerin çoğu atılmıştır. Ne varki, uygulamadaki güçlükleri yüzünden yaygınlaşma olanağı bulamadan unutulmuştur, bu alfabe. Bu çeşit yazı I.Dünya Şavaşı sırasında basılan kimi haritalarda görülmektedir.

Anlaşıldığına göre, Manyaslı İsmail Hakkı Bey de, harflerin birbirine bitiştirilmeden yazılmasından yanadır. Tartışmalarında bunun savunmasını yapmaktadır. Tartışmanın gerekçesini bilmiyoruz.Sanırız ki, harflerin karakterlerini yitireceğinden çekinmektedir.İşte Abdullah Lütfi Bey, bu görüşe karşıdır.

" Alfabe sorununu, alfabe öğretmenleri çözebilirler. Alfabe yazmayı da, gene bu öğretmenlerden birinin;dilimizin

özelliklerini iyi bilenlerden beklemek gerekir.Ama bu konuda bilimden çok iyi niyete, irade ve deneye gereksinim vardır. Üstelik kişisel deneyide yeterli değildir.Ardılın öncülün deneyinden yararlanarak zincirleme deneye dayanmak da ilk koşuldur. "diyerek en bilimsel yöntemi öneriyor, Abdullah Lütfi Bey.

Abdullah Lütfi Beyin alfabe öğretiminin en önemli başarılarından biri de, ünlü ayrımındaki buluşudur. Osmanlı alfabesinde elif 'I' ve vavdan oluşan iki harf bir ses verirdi. " " yazılan bu iki harf, 'o,ö,u,ü' olarak da okunabilirdi. Hocamız, bu sorunu şöyle çözmüştür: Elifi atarak ondan sonra gelen vavın üzerine bir nokta koyup 'ö' yü iki, nokta koyarak da 'o' yu bulmuştur. Gene eliften sonraki vavın altına bir nokta koyup -elifi de attıktan sonra "ü" iki nokta koyarak da 'u' yu bulmuştur.

Yıllarca yaptığı denemeler sonucunda, yeni girişimde bulunmuş, bu seslilerin başlarındaki elifleri de kaldırmıştır. Bu, çok önemli bir aşamadır. Eskiden "*" biçiminde yazılan Üzüm, uzun, öküz, oldun sözcükleri onun alfabesine göre "*" biçiminde yazılmıştır. Böylece, sözcüklerin yanlış yapılmadan yazılmaları sağlanmıştır

ve doğru okunmaları na yardımcı olmuştur."*

Eski alfabede 'ı' ünlüsü ile 'i' ünlüsü de aynı idimde yazılırdı. Abdullah Lütfi Bey, bu güçlüğude yenmiştir. Bunu şöyle yapmıştır. 'ı' sesi veren harfi altına ' bir "*" 'ı' sesi verenin altına da dik bir çizgi koyarak.

Eski alfabede 'ı' ve 'i' sesi veren 'y' başında bir elif bulunurdu. O, bu sakıncalı durumu da kaldırmış, böylece harflerin sayısını da azaltmıştır.

Dikkat edilirse, yapılan düzeltmelerin bugünkü alfabemize yakın bir sesçillik kazandırdığı görülür. Aşağıya koyduğumuz fotokopilerde, Abdullah Lütfi Beyin birinci aşamada geliştirdiği 'ü','u', 'ö' ve 'o' üzerlerinde ve altlarında imler açıkça görülmektedir."*

İkinci aşamada ise 'ı' ve 'i' harflerinin altlarına konan imlerle gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Bu da, aşağıdaki 'iki've 'ılık' sözcüklerinde görülmektedir.

Abdullah Lütfi Bey, alfabesine eklediği bir imle çok önemli bir boşluğu daha doldurmuştur. Bu boşluğun sıkıntısını

bugün de çekmekteyiz. Bu, şimdiye değin alfabemizde bir kapalı 'e' nin bulunmamasıdır. Organ anlamındaki 'el' ile yad anlamındaki 'el' i aynı yazımla yazıyoruz Oysa Abdullah Lütfi Bey bu sorunu da çözmüştür. Yukarıdaki ikini fotokopide de görüldüğü gibi, 'eder' eylemindeki kapalı 'e' nin bir im koyarak söylem ayrımını belirtmiştir. Bu da ses zenginliği bakımından önemli bir buluştur. Alfabemiz için bir kazançtır.

Manyaslı Dr. İsmail Hakkı Beyle yaptığı tartışmadaki, "Bizce bu sorun çokluk, yokluk sorunu ile birlikte çözülmüştür. "derken, bu ünlü ve kapalı 'e' ye değinmek istemiştir. "Buradaki yokluktan Osmanlı alfabesindeki yetersizliğin çokluktan ise gereksiz bir sürü harfin bulunduğu anlaşılmaktadır. Çünkü, gerçek durum da öyleydi.

Şimdi Abdullah Lütfi Beyin alfabe öğretimi konusundaki görüşüne geçebiliriz. Yukarıda da değindiğimiz gibi, bu konuda şöyle denilmektedir:" Çocuğa önce,tümce,sonra sözcük ve hece öğretilmelidir. En sonda da yavaş yavaş harfler tanıtılmalıdır. İşe çocukca benimse- nen tümcelerle başlamalıdır. Bu tümceleri

söyledikten sonra,"Ne dedim?" diye sorup çocuğun tümceyi yinelemesi sağlanmalıdır. Çocuk tümceyi anlamışsa, gene tekrar edilmelidir. Bu işten usanmamalıdır. Öğretim, oyun niteliğinde yapılmalıdır. Çocuğun,harflerin seslerini anlar duruma gelmesi, ya da söylemeye istekli olması hali durumunda istediği gibi söylemesine engel olunmamalıdır. Böylece çocuğa işitsel olarak ünlülerin ve ünsüzlerin seslerini kavratmış oluruz. Bunun dışında başka bir yol yoktur."

"Çocukları çözümleme ve bileşim yapmaya alıştırmalıyız. Çocuk yedi yaşından küçükse, kendisi istemesede eline kalem, tahta, alfabe verilmesi doğru değildir. Yedi yaşına gelen çocuk, hem işitsel, hem görsel yönden eğitilmelidir. Çocuğun kulağını, dilini gözünü etkin biçimde kullanmasına yardımcı olunmalıdır. Kısacası çocuk, bütün duyu organlarıyla birlikte eğitim sürecine itilmelidir." diyor sayın hoca.

Tümce, anlam ve yapı bütünlüğünü içeren bir sözcük dizisidir. Sözcük ise, bir anlamı olmakla birlikte öğrensel nitelikten yoksundur. O kadar ki, başka tümceler içinde ayrı anlamlara gelebilir. Bu da

gösterir ki, sözcük, gerçek anlamına ancak tümce içinde kavuşabilir. Bu gerçek, kimi eğitimcilerce de bilinmesine karşın, Osmanlı alfabesinde İlk okuma-yazmaya harften başlamıştır. Gerçek de şudur: Alfabede 33 harf var. Bunların her biri için bir gün , en çok iki gün harcanacağını varsayalım. Çocuk, iki buçuk ay sonunda okuyup yazmayı öğrenir. Belki öğrenir ama nasıl öğrenir? Yanlız ve yalnızca harf öğrenir. Ömrü boyunca da okuduğu parçanın harflerini sayar, bir bileşim yapamaz. Bu gerçeğe dayanan durum, bundan başka bir şey değildir.

1936 programından önce sözcük yöntemi uygulanıyordu, memleketimizde. Oysa tümceden ayrılan sözcük, ezberlemeye açıktır. Böylece eğitsel değerini yitirmiştir, bu yöntem. Çünkü tümceden koptuğu için anlam bütünselliğini de yitirmiştir. Buradaki kopuş, tümcenin bileşiminden çözülme anlamındadır.

Daha önce de değindiğimiz gibi Abdullah Lütfi Bey, bir kuramcı değil, uygulayıcıdır. Bu nedenle, konunun ruhbilim ve kuram yönleri üzerinde durmamıştır. Bu ilgisizliğin nedeni de, kendisine yöneltilen saldırıları büsbütün

yoğunlaşturmamak, tartışma uğruna amaçtan sapmamak olsa gerekir. Çünkü her saldırıya gene de bilimsel olmaktan geri durmamıştır. Hem ozaman Türkiye de değil çocuk ruhbilimi, genel psikolojinin adı bile duyulmamıştır felsefeye yamanmış bir asalak gibidir, psikoloji. Abdullah Lütfi Bey, Avrupa eğitim çevreleriyle ilgilenmediğinden, bilimsel yolu seçmiştir.

Tümce yöntemi yeni olduğu kavranmadığı için bir yana bırakılabilir. Bütünsellik için de " NE de olsa bir anlamı var." diye biliriz. Ya harf yöntemine ne diyelim? Çocuk önce harfleri tek tek Öğrenecek, ondan sonra da heceye, sözcüğe ve tümceye geçecek. Harf yönteminin temeli bu idi. Nehirleri tersine akıtmak gibi bir şey, bir çaba...

Abdullah Lütfi Bey, 28 III.1914 tarihli " Öğretim Yöntemi ile İlgili Anılar ve Düşünceler" adlı notunun bir yerinde şöyle diyor: " En sade ve uygun yöntem, ilk okuma yazma çağındaki çocuğa tümceler sunup her tümcenin üzerinde sorular sorup yanıtlar almaktır." diyen hoca ekliyor. : Tümcenin sözcüklerini ayırmak, bu sözcüklerden yeni tümceler yapmak, en doğru yoldur. Bu yöntemin uygulanabilmesi

için, yazdırılacak tümcenin önceden öğrencilerce bilinmesi gerekir."

Hoca, latin harferinden yana değildi. Çünkü, yazdığı alfabe ile sebçil yolu bulduğu kanısındaydı. Açıkça söyleyelim ki, bulmuştu da. Ama, alfabenin kabul edilmesinden sonra, en uygun olanı gene o olmuştu. Hiç unutmam, 1928 harf devrimi dolayısıyla Ağın Hükümet konağı önünde bir tören yapılıyordu. O törende şöyle konuşuyordu : Yarı ömrümü verdiğim alfabem kabuledilmedi. Ama, şimdi görüyorumki, benimkine yakın bir alfabe bulunmuştur. Bu girişimi yürekten alkışlıyorum. Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitimi, yaşasın bu işi başaranlar...

Hocamız, bağnaz olmadığı için bağnazlarla başı hoş değildi. Çünkü, bağnazlıkla bilimselin bağdaşmayacağını çok iyi biliyordu. Gerçekte çok serbest büyüdüğü için, toplum içine girdikten sonra da, kimseden korkmadığından, bağnazlık onun yanından bile geçememiştir. Bu nedendir ki, 1928 harf devrimini alkışla karşılamış, otuz yıllık emeğinin pek de boşa gitmediğini anlamıştır.

Latin harflerinin kabulünden önce ve sonra, sürdürülen bir tartışma vardı. Bu tartışmada, bu harflerin alınmasıyla kültürümüzde büyük bir kopukluk olacağı ileri sürülüyordu. Yeni kuşaklar, doğal olarak eski kültürümüzle bağlantı kuramayacaklardı. Yaşlılar ise, bu harfleri öğrenmeyecekleri için, gene doğal olarak yeni oluşumlara yabancı kalacaklardı.

Tartışmanın özü bu idi. Bu tartışmayı sürdürenler, Türk ulusunun geçmişinden kopacağı, her şeye yeniden başlayacakları kanısındaydılar. Böylece uygarlığa ters düşen bir ortama girileceği savındaydılar. Oysa ömür boyu yanlışsız yazılamayan bir alfabe düzeninin peşindeydiler. O düzenin savunuculuğunu yapıyorlardı. Özellikle yaşlıların bir ay gibi kısa bir sürede öğrendikleri bir alfabenin karşısına çıkıyorlardı. Bunu, ya gerçeği bilmedikleri ya da işlerine gelmediği için yapıyorlardı. Öyle ya, dağdaki çoban bile birkaç ayda okur-yazar olarak ortaya çıkarsa, kendi efendiliklerinin değeri kalır mıydı? Elbette ki kalmazdı. Belki de direnmenin gerçek nedeni bu idi

Cumhuriyetin ilk yıllarındaki okuma-yazma oranının % 8 olduğunu söylemiştik. Bu oran, 1927 yılında ancak, %10'a çıkmıştır. Elbette ki gülünç bir orandır, bu. Latin harflerin alınmasıyla okuma yazma oranı birden sıfıra düşmüştür. Bu kaçınılmaz bir sonuçtu. Ama yedi yıl sonra, (1935) bu oranın yüzde yirmiye vardığını görüyoruz. Bu, küçümsenmeyecek bir sonuçtur. Bu sonucu, yeni harflerin sağladığı kolaylıktan başka neye bağlayabiliriz?

(devam edecek)

DÜŞTE GÖR

G.Mehmet KARNAK

1949 Yılı Şubat ayının içinde bir akşam üzeri kadınlar soba etrafında toplanmış konuşuyorlardı, ben ise yalnız başıma bir kenara çekilmiş ekmek tahtasının üzerinde dersimi yapıyordum. Derken birden kadınların kendi aralarında " Yok öyle olmaz da şöyle olsun daha iyi olur," diğeri ise "Hayır öyle olmaz" da böyle olur" laflarına karşılık duramadım dersimi bırakıp kulak verdim kadınların lafına, Mevzu neymiş? Ağın kaza olursa bunun yolu yok, hastanesi yok, köprüsü yok araba çaydan geçiyor, elektiriği yok diye atıp tutuyorlardı. Ben de duramadım aralarına girdim ve "Derdiniz nedir?" dedim. Anlattılar dinledim. Bunların lafına karşılık Yurttaşlık kitabını açtım köy muhtarının yaptığı işleri okudum: (Muhtar köylüyü topluyor el birliğiyle bana yardımcı olursanız köydeki noksanlarımı temin edeceğim, diyor ve dediğini yapıyor .) Muhtar, köylünün yardımıyla ve devlet yardımıyla bunların tamamını yapıyor. Gelelim diğerlerine. Bizim kaza ise Nahiyeden Kaza oluşuna yeni geçtiğinde sade bir ilkokuldan başka hiç bir şeyi

yoktu. Elazığ'a giden yolu da çaydan geçiyor ve toprak yol, kışları kar yağdığında haftalarca kapalı kalıyordu. Şimdi ise köprü şurada dursun yolu yapıldı. asfalt. Okulları yapıldı. Kaza bir sahil kazası oldu ve büyümeye devam ediyor. Okuma bakımından üstün gelen Ağın Memuriyet bakımından da üstün sayılır.Yazın git bir gör bir şehri andırıyor, kışın ise yaz gibi kalabalık yok. Nedeni çoğunluk emekli ve öğretmen olduğundan okulları tatil eder etmez kendilerini Ağında buluyorlar, emekliler ise Martta gidip güzün son aylarında kışlık yiyecek ve yakacaklarını temin edip geliyorlar.

Ağının 1950'li zamanı ile şimdiki zamanı arasında gelişme bakımından bir fark olup olmadığı kazanın büyümesinden ve güzelliğinden anlaşılıyor, diyeceğimiz yok. Daha ileri yıllarda ise sahil kenarları villalı evlerle dolmada olsun, inşallah köprü de yapılırsa o zaman kazanın güzelliği daha başka biçim almış olur tabi. Anlatmaya lüzum yok; sade atmıyalım tatalım, yıkmıyalım yapalım, uykumuz geldi haydi gidelim de yatalım.17.8.1994

Sevgilerimle.

YANLIZLIK ANLATILMAZ BEN SADECE DENEDİM

Yalnızım, yapayalnız
Sensiz kimsesiz sokakta
Kendi ayak sesimi duyuyorum
Bir şeylere hasret gönlüm
Hissediyorum!...
Belki hiç yaşayamadığım
Tatmadığım bir şeye
Kimbilir belki tattım
Ama hatırlamıyorum.

Bıktım artık kendi sesimi duymakdan
Ben başka şeylere hasretim
Ağlarken mesela
Veya düşünürken geçmiş
Bir resme dalarken gözlerim
Yıldız kayarken örneğin
Ben başka şeylere hasretim
Hiç yaşamadığım tatmadığım
De dim ya yalnızlık anlatılmaz
Ben sadece denedim.

Z.Seda TAŞBAŞI
21.3.94/ İstanbul

HABERLER

AĞUSTOS-1994 Ayı içinde AĞIN Nüfus Müdürlüğüne ulaşan nüfus değişim durumunu gösterir çizelge:

I. DOĞUMLAR:

Mah. veya köyü	Babasının adı, soyadı	Cinsiyeti	Doğum günü	Doğum yeri
H.Yusuf	A.Erhan Yay	Erkek	19.7.1994	Ağın
Andiri	Zafer Yalçın	Erkek	16.3.1993	Üsküdar
Andiri	Uğur Yalçın	Erkek	01.6.1993	Kadıköy
Pul	A.Hüsrev Özer	Kız	24.6.1994	Güngören
Pul	A.Baki Özer	Kız	29.6.1994	Güngören
Küzne	Z. Yalçın	Kız	18.7.1994	Melekgazi
Andiri	Hasan Deviren	Erkek	20.7.1994	Malatya
Kuzgeçe	Asım Karademir	Erkek	14.7.1994	Ağın
Uzungil	Ahmet Çelenk	Kız	13.6.1994	Şişli
Zalbar	Hasan Karaağaç	Erkek	20.7.1994	Elazığ
Zalbar	Mustafa Demir	Kız	26.5.1994	Almanya
Uzungil	Engin Eroğlu	Erkek	23.7.1994	Konak
Andiri	Hasan Fırat	Erkek	24.2.1994	Antalya
Hastek	Muhlis Güner	Kız	31.7.1994	Elazığ
Ekirek	Yüksel Yapıcıoğlu	Kız	29.6.1994	Malatya
Zalbar	Ercan Şahin	Kız	02.6.1994	Kırıkkale
Lollar	Orhan Küçük	Erkek	27.7.1994	Erzincan
Mondanlı	Murat Budak	Erkek	26.7.1994	Ağın
Küzne	Gülhan Köprülü	Erkek	01.7.1994	Konak
Paşikli	Baki Güneş	Kız	18.7.1994	Konak
Uzungil	A. Şeref Bilgin	Kız	23.7.1994	Lüleburgaz
Saracık	Fikret Yalçın	Kız	25.4.1994	Eminönü
Andiri	Mustafa Kırac	Erkek	01.8.1994	Keçiören
Pul	Osman Karataş	Kız	22.7.1994	Ağın
Hozakpur	Harun Akbay	Erkek	17.8.1994	Ağın
Tataragaşı	Gümrah Ercan	Kız	29.9.1993	Ağın
Andiri	Sümer Baltacı	Kız	28.7.1994	Malatya
Hozakpur	Nail Korkmaz	Erkek	19.8.1994	Malatya
Ağdunut	Üzeyir Özdemir	Erkek	16.8.1994	Malatya
H.Yusuf	Mustafa Özen	Kız	23.7.1994	Eminönü
Gemuhu	Mustafa Kaya	Kız	19.8.1994	Ağın
Gemuhu	Mustafa Demirel	Kız	18.10.1989	Fatih
Gemuhu	Mustafa Demirel	Erkek	12.1.1992	Fatih
Hastek	Yusuf Güler	Erkek	13.8.1994	Rize
Modanlı	Ahmet Karagöz	Kız	24.8.1994	Ağın
Vahşen	Mehmet Yılmaz	Erkek	01.7.1994	Ankara
Küzne	Tuncer Türker	Erkek	08.6.1992	İzmir
Pağnik	Mehmet Evişen	Kız	07.8.1994	Konak
Modanlı	Mehmet Akkaya	Kız	29.8.1994	Ağın

Aramıza yeni katılan yavrularımıza uzun ve mutlu yıllar, ana, baba ve yakınlarına gözaydını dileklerimizi sunarız.

II. EVLENMELER:

Mah.veya köyü	Baba adı-soyadı, nesi olduğu kiminle evlendiği	Evlenme günü
Andiri	Mehmet Korkmaz kızı Ayşe-Ünye'den Osman Akbaş'la	08.7.1994
Payamlu	Ali Eke oğlu Hüsnü-H.Yusuf'dan M. Yaşemin Yılmaz'la	13.7.1994
Hozakpur	Osman Arıcan Oğlu Suat-Malatya'dan Ü.Gülsün Palancıoğlu	21.7.1994
Lollar	H.Fahrettin Tüzün oğlu Şeref-H.Yusuf'dan Süheyla Yaşar	31.7.1994
Gemuhu	Nevzat Çetinkaya kızı Hatice-Rize'den E.Ali Yılmaz'la	19.6.1994
Apuşma	Mustafa uğur kızı Mehtap-Araklı'dan Ahmet A. dlu ile	03.8.1994
Uzungil	İbrahim Küçük kızı Nihal-Mineyik'den Murat Çakar'la	02.8.1994
H.Yusuf	Mustafa Yay oğlu Murat-Lollar'dan Şadiye Karademir'le	03.8.1994
Gırani	İsmail Sucu kızı Süriye-Göle'den Engin Açık Yıldız'la	21.6.1994
Pul	Mehmet Çimen kızı Hacer-Çankaya'dan A. Kemal Araklı'yla	07.7.1994
Lollar	Kemal Alper kızı Gönül-Palu'dan Serdar Ersöz ile	27.7.1994
Hastek	Azem Güler oğlu Mehmet-Kuzgeçe'den Demet Fırat'la	25.6.1994
A.Yabanlı	Hüseyin Erol oğlu Cevat-Keban'dan Pakize Bilgin'le	03.8.1994
Kuzgeçe	A.Aydın Erbakan oğlu,İbrahim-Bolu'dan Oya Özdemir'le	19.7.1994
Dingidar	İbrahim Sucu kızı Sevgi-Arapir'den Kemal Er ile	02.8.1994
Dingidar	A.Ekber Yılmaz oğlu Murtaza-Bağcılar'dan Nahide Yılmaz	11.7.1994
Lollar	Mehmet Çelik kızı Şaziment-Salihli'den Sabri Ergül'le	09.7.1994
Hozakpur	H.Latif Oğuz kızı Yurdağül-A.Kale'den Mahmut Silkenle'le	20.7.1994
Lollar	Turgut Sönmez kız Sibel-İzmir'den H.Fatih Karaman'la	02.7.1994
Küzne	Nurettin Türker oğlu Feti-Samsun'dan Asuman Güney'le	02.7.1994
Saracık	A.Rıza Pektaş oğlu Ercan-Elazığ'dan Nebahat Çelikel'le	25.7.1994
Zalbar	Selim Aslan oğlu İbrahim-K.Kale'den Nevin Çakır'la	15.7.1994
Gemuhu	Mehmet Ergül kızı Sibel-Fatih'den Hakan Büyükkal ile	13.7.1994
Payamlu	Mustafa Abacıoğlu kızı Münevver-Erzincan'dan N.Yelden'le	28.6.1994
Kuzgeçe	Ahmet Sakallıoğlu oğ. Soner-Elazığ'dan Gülseren Birhan'la	13.8.1994
Gırani	G.Mehmet karadayı oğ.Hüseyin-İlgaz'dan Ayten Çobanoğlu ile	14.7.1994
Pul	Osamn Bulut oğlu Mehmet-Rize'den Emine Alper'le	23.7.1994
Paşikli	Ahmet Daşık oğlu Yüksel-Divrigi'den Zeynep Işık 'la	01.8.1994
Dingidar	Nadim Yetkin oğlu Nuri-Tencan'dan Şerife Gündüz'le	20.7.1994
A.Yabanlı	Celal Özdemir kızı Zehra -Arapkir'den Yusuf Bayrak'la	18.8.1994
Saracık	M.Salih Küçük oğ. Nurettin-Keban'dan Melek Aydın'la	28.8.1994
Lollar	Hakkı Yüksel oğ. Mustafa-Demirçarık'dan Kadriye Özdemirle	29.8.1994
Saracık	İhsan Şahin oğlu Vahap-Saracık'dan Neşe Şahin'le	28.8.1994
Hozakpur	Mustafa Yücel oğlu Mete-G.Antep'den Aynur Ayhan'la	21.7.1994
Modanlı	A.Vahap Akkaya oğ. Sadık-Keban'dan Münevver Taş'la	05.9.1994
Tatarağası	Turgut Deniz kızı Asuman-Saruz'dan Ali Tenikli ile	06.9.1994

Yeni evlilere mutlu uzun yıllar, yakınlara gözyadını dileklerinizi sunarız.

III. ÖLÜMLER:

Mah.veya köyü	Ölenin adı soyadı	Öldüğü yer	Öldüğü gün	Doğumu
Andiri	Hatice Kahraman	Malatya	01.7.1994	15.3.1981
Uzungil	Mustafa Karataş	Malatya	17.7.1994	1325 (1909)
Ekirek	H.F.Yapıcıoğlu	Mamak	15.7.1994	1334 (1918)
Hastek (venk)	Tumas Boztaş	Bakırköy	26.6.1994	1937
Tatarağası	Fatma Karagülle	Almanya	28.7.1994	16.8.1939
Andiri	Burhan Karadağ	Elazığ	14.8.1994	01.12.1952
H.Yusuf	Memnune Ünal	İzmit	05.8.1994	1926
Modanlı	A. Kadir Akın	Modanlı	25.8.1994	01.3.1927
Saracık	Ekrem Murat	Saracık	25.8.1994	1327 (1911)
Paşikli	Şükrü Karakaş	Ağın	28.8.1994	1931

Ölen hemşehrilerimize tanrıdan rahmet, tüm yakınlara başsağlığı dileklerinizi sunarız.

*

EYLÜL-1994 Ayı içinde AĞIN Nüfus Müdürlüğüne ulaşan nüfus değişim durumunu gösterir çizelge:

I. DOĞUMLAR:

Mah. veya köyü	Doğanın baba adı, soyadı	cinsiyeti	doğum günü ve yeri
Gırani	Ali Polat	Kız	4.9.1994 Konak
Andiri	İ.Taner Güzel	Kız	21.8.1994 Manisa
Payamlu	İsmet	Kız	1.1.1993 Kırıkkale
Modanlı	Naci Yılmaz	Kız	7.8.1994 Konak
Modanlı	Hamza Budak	Erkek	30.8.1994 Bakırköy
Apuşma	Hakan Demir	Kız	18.9.1994 Elazığ
Gemuğu	Ali Gülcan	Erkek	8.9.1994 Bahçelievler
Şıhlar	Süleyman Ercan	Kız	16.8.1994 Fatih

Aramıza katılan yavrularımıza mutlu ve uzun yaşamlar, yakınlarına gözyadını dileklerinizi sunarız.

II. EVLENMELER:

Mah.veya köyü	Baba adı-soyadı, nesi olduğu kiminle evlendiği	Evlenme günü
Kuzgeçe	Yahya Şenses oğ. Osman-İğdir'dan Aysel Başaran'la	22.8.1994
Pul	M. Eşref Özer oğ. Hüsamettin-Aydın'dan Nuran Sandıklı	8.9.1994
Payamlu	Hamza Karatekin oğ. Cafer-Eğin'den Derya Yılmaz'la	8.8.1994
Hastek	Alaatdin Çetin oğ. Metin-Beykoz'dan Canan Aydın'la	17.8.1994
H.Yusuf	Ali Mücahit oğ. Murat-Afyon'dan Safiye Özlem'le	14.8.1994
Vahşen	Hacıgül kızı Ayşe-Çemişkezek'den Yavuz Demirel	6.8.1994
Şıhlar	Hamdi Erdem kızı Havva-Manisa'dan Şenol Erbakan'la	2.9.1994
Gırani	Osman Karadayı kızı Hatice-Hekimhan'dan Tansel Ertan'la	5.8.1994
Hozakpur	Yaşar Özel kızı Ayla-Andırın'dan Mehmet Bahtiyar'la	16.9.1994
Andiri	Mehmet Özdil oğ. Mustafa-Çubuk'dan Yeliz Önal'la	16.9.1994
Andiri	Nurullah Fırat kızı Nurten-Antalya'dan Hüseyin Karakuş	12.8.1994
Kuzgeçe	Sadi Kıpısız oğ. Yalım-İlgaz'dan Deniz Günlük'le	24.8.1994
Saracık	Hasan İkinci kızı Nevriye-Buca'dan Hasan Korkut'la	27.9.1994
Andiri	Hamit Koçar oğ. H. Erol-Boğazlıyan'dan Ayşegül Yüksel'le	24.8.1994
Andiri	Ferit Özdil oğ. M. Murat-Sinop'dan Nesrin Karakaş'la	10.9.1994
Uzungil	İlhan Tuncer kızı V. Yaprak-Keçiören'den Hasan Erdal'la	4.9.1994
Pul	Ömer Gül kızı Müzeyyen-Elazığ'dan Cevat Demirkol'la	4.9.1994
Hozakpur	Nevzat Ateş oğ. H. Cahit-Zile'den Ayşe Ağırman'la	14.8.1994
Saracık	Abdullah Taşkın oğ. Metin-Muğla'dan Emine Karaoğlu ile	23.9.1994
Andiri	Fikret Özdil kızı A. Nesibe-Kuyucak'dan Avni Gök'le	28.8.1994
Uzungil	İ.Sedat Özkul kızı Naciye-Altındağ'dan Alper Algün'le	17.9.1994

Yeni evlilere gönül dolusu mutluluk ve uzun yaşamlar, tüm yakınlarına gözyadını dileklerinizi sunarız.

III. ÖLÜMLER:

Mah.veya köyü	Ölenin adı soyadı	Öldüğü yer	Öldüğü gün	Doğumu
Ekirek	Hatice Yapıcıoğlu	Ağın	15.9.1994	1322 (1906)
Saracık	Niyazi Özdemir	Buca	25.8.1994	1935
H. Yusuf	A.Şükriye Özmen	H.Paşa	15.8.1994	1332 (1916)
Zabulbar	Hasan Ertürk	Etimesgut	24.8.1994	1332 (1916)
Ağdunut	Rabia Erdoğan	Ağın	7.9.1994	1319 (1903)
Andiri	Hüseyin Güzel	Elazığ	6.9.1994	1930
Uzungil	Rüstem Şen	Mazgirt	11.9.1994	6.5.1965
Dingidar	Nurettin Metin	Kadıköy	8.9.1994	1945
Lollar	Fatma Nergiz	Malatya	12.9.1994	1926
A.Yabanlı	Süleyman Türker	İzmir	14.9.1994	1926

Ölen hemşehrilerimize tanrıdan rahmet, tüm yakınlarına başsağlığı dileklerimizi sunarız.

Ağın Kaymakamı Hurşit Kuş, Batman Vali Yardımcılığına atanarak İlçemizden 5.9.1994 günü ayrılmıştır.

Boşalan Ağın Kaymakamlığına İsmail Eroğlu atanmış, 5.9.1994 günü kaymakamlık makamında görevine başlamıştır.

7. Ekim.1994

İsmail BEYDEMİR

Ekim 1967 tarihli Ağın Fikir ve Sanat Dergisinden bir haber:

"Kızları Naciyenin doğumuyla Hatay ve Sedat Özkul daha da mutlu oldular. Özkulları tebrik eder, küçük Naciye'ye mutlu ömürler dileriz. 28/10/1967" ve devamı elinizdeki Ağın Düşün ve Sanat Dergisi'ndeki haberimiz bir nikah davetiyesiyle ilgili.

Kimya Yüksek Mühendisi Naciye ile İnşaat Yüksek Mühendisi Alper nikah törenlerinde sizleride aralarında görmekten mutluluk duyacaklar. Özkul ve Algün aileleri. 17 Eylül 1994 15.30 Ankara Atakule Turizm Merkezi.

İşte Ağın Dergisi'nde doğan Naciye, Ağın dergisiyle büyüdü ve evlendi. Sevgili yeğenlerimize sağlık ve mutluluk dolu uzun yıllar diler, Özkul ve Algün ailelerini kutlarken sevgili Hatay'ımızı da rahmetle anarız..

AĞIN

ARAMIZDAN AYRILANLAR

AĞIN'DAN BİR ŞEHİT DAHA

Aluşağı Mahallesi'nden, Ağın İlçesi Kitaplığı Müdürlüğünden emekli öğretmen Yılmaz Şen'in oğlu Rüstem yavrumuz, 11.9.1994 günü PKK nin Mazgirt'de katlettiği 6 öğretmenden biriydi. Şehit yavrumuzun Ağın'da yapılan törenle toprağa verilmesinin bir kadir bilirlilik olarak yorumlanması, acımıza küçük de olsa bir serinlik getirmiştir. Değerli hemşehrimiz Yılmaz ve yakınlarına kucak dolusu saygı ve başsağlığı dileklerini sunar, yavrumuza tanrıdan bol rahmetler dileriz.

*

Andiri'nin yukarı mahallesinden, Elektrikçi Şeref Güzel'in babası, değerli hemşehrimiz Vehbi Güzel'in ağabeyleri, Hüseyin Güzel, 5.9.1994 günü cevizden düşerek, kaldırıldığı Elazığ hastanesinde rahmete geçmiştir. Oğulları, eşi ve kardeşleriyle tüm yakınlarına başsağlığı, Hüseyin kardeşimize de tanrıdan rahmet dileklerini sunarız.

İsmail BEYDEMİR

*

Rahmetli Hasan Cerit ve Hanım ablanın oğulları Mehçure Kuzucugil, Münir, Yalçın ve Murture Cerit'in ağabeyleri Rıza Cerit (Sevgili Rıza ağabeyimiz) 17/9/1994 günü İzmir'de vefat etmiştir. Merhuma Tanrıdan rahmet, ailesine başsağlığı diler acılarını paylaşıyoruz.

AĞIN